

#خواندنی

راه اینتجاست

چرا باید با ادب باشیم؟

راه اینجاست

سپاهیان امیرالمؤمنین در میانه جنگ و وقتی حسابی از دست معاویه و سربازانش عصبانی هستند، شروع کرده‌اند به بدزبانی و بدگویی کردن در مورد سپاه دشمن. یک صدای ملکوتی و یک مولای با اقتدار است که می‌گوید: «انی اکره لکم»؛ یعنی من دوست ندارم شما این جور باشید. این جمله پدرا نه و این تأکید در میانه جنگ ناشی از چیست؟ ادب و رعایت آن چه اهمیت و ضرورتی دارد؟

بُرد بُرد واقعی

از همان وقتی که قرار بود اسلام به دیگران معرفی شود، یکی از اصول آن «تکریم انسان» بوده است. برای همین هم حفظ احترام و ادب در برابر یکدیگر همیشه بین دستورات دینی مهم بوده و بهترین عمل‌کننده به این دستورات هم پیامبر و ائمه بوده‌اند. با رعایت ادب، هم دیگران را تکریم کرده‌اید و هم باعث حفظ کرامت خودتان می‌شوید.

به به و چه چه

یکی از شروط تأثیرگذاری عمیق و ترویج دستورات دینی این است که در برخورد با افراد، مؤدب باشید. رفتارهای ما باید تشویق‌کننده دیگران به عقاید ما باشد. «امام صادق علیه السلام فرمود: کونوا لنا زیناً و لا تکنونوا عَلینا شَیناً؛ فرمود زینت ما باشید. یعنی جوری عمل کنید که وقتی کسی نگاه کرد بگوید: به به! شیعیان امیرالمؤمنین چقدر خوبند.» (۹۵/۶/۳۰)

مورد پسند

یکی از این راه‌ها برای آنکه رفتارمان مورد پسند ائمه باشد این است که با ادب باشیم. مثلاً، بدزبانی و بدگویی نکنیم. همان طور که امیرالمؤمنین در میانه جنگ که سپاهیان به لشکر معاویه بدزبانی می‌کردند، فرمودند: اِنِّی اَکْرَهُ لَکُمْ؛ من دوست ندارم شما این جوری باشید.

از دل روزمره‌ها

هدف کلان شکل‌گیری نظام اسلامی، رسیدن به «تمدن نوین اسلامی» است و تمدن‌ها از متن زندگی انسان جوانه می‌زند. رهبر انقلاب فرمودند: «رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه‌ای که در اختیار ماست، آن بخش‌های اصلی تمدن است.» (۱۳۹۱/۷/۲۳) می‌بینید یک تمدن با همه ابعاد و بزرگی خودش در دل زندگی مردم باید شکل بگیرد. از همین امور به ظاهر ساده و روزمره‌ای که باید توجه‌مان به آن‌ها جدی‌تر باشد.

آدم حسابی

«بشر بتدریج به این جا رسیده که فرد نظامی باید در همه منش‌هایش، حتی در لباس پوشیدنش، منظم و مرتب باشد. بستن دگمه پیراهن، یک ادب معمولی است. آدمی که بی حال و بی توجه و لاابالی است که این ادب معمولی را رعایت نمی‌کند، در میدان جنگ هم نمی‌شود به او اطمینان کرد و جان‌ها را به دستش سپرد.»

(۱۳۶۹/۶/۲۹)

جامعه آرام

وقتی نزدیکان سفره دلشان را پیش پیامبر پهن می‌کردند؛ پیامبر می‌فرمودند: «لَا يُبْلَغُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ عَنْ أَصْحَابِي شَيْئًا فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَخْرَجَ إِلَيْكُمْ وَ أَنَا سَلِيمُ الصَّدْرِ»؛ منظورشان این بود که ترجیح می‌دهم، با سینه صاف و پاک و بدون هیچ‌گونه سابقه و بدبینی به میان مسلمان‌ها بروم؛ از همدیگر پیش من بدگویی نکنید. پیامبر بهتر از همه ما می‌دانستند که جامعه اسلامی باید سرشار از آرامش و خوش‌بینی باشد، در غیر این صورت نه تنها فضای جامعه را آشفته کرده و اعصاب آرام جامعه به هم می‌ریزد، بلکه خدا را هم از ما خشمگین می‌شود.

هم اسلامی، هم ایرانی

ادب بخشی از هویت ایرانی ماست. اگر عده‌ای قصد داشته باشند هویت ما را مورد حمله قرار دهند، طبیعی است که روی ادب ما در کلام و رفتار هم فکر و برنامه‌ریزی داشته باشند. آقا این‌گونه هشدار دادند که «فرنگی‌ها در برخوردهای معمولی‌شان خیلی مقید به ادب نیستند؛ ما ایرانی‌ها از قدیم معروف بودیم به اینکه در گفتارهایمان، در مخاطباتمان ملاحظه ادب را می‌کنیم؛ احترام طرف مقابل را حفظ می‌کنیم. اینها می‌خواهند این را عوض کنند و متأسفانه یک جاهایی هم موفق شده‌اند.» (۱۳۹۴/۱۰/۱۴)

امروز با وجود فضاهای مجازی لازم است بیش از همیشه حواسمان را جمع کنیم.

نقد مؤدبانه

توصیه به رعایت ادب، معنی‌اش سکوت کردن نیست. نقد و اظهارنظرهای صحیح برای زنده ماندن هر جامعه‌ای لازم است؛ اما هنرمند کسانی هستند که هم نظرشان را بیان می‌کنند، هم از دروغ و فتنه و فریب و تهمت و مواردی از این دست دوری می‌کنند. رهبر انقلاب با این نوع نقد و نظرها کاملاً موافق هستند. مثلاً، گفته‌اند: «من از اظهار نظر کسی که نظر سیاسی خودش را بیان نکند، نگرانی ندارم. مادامی که در اظهار نظری، دروغ و تهمت و فتنه و فریب نباشد، مانعی ندارد.» همچنین اگر یک نفر گفتار و رفتار ما را هم نقد کرد، برآشفته نشده و زمین و آسمان را به هم ندوزیم.

یاد بگیریم که پاسخ منتقدان را هم با رعایت ادب و اصول اخلاقی بدهیم. خصوصاً اینکه قرار است حرف حق را بزنیم. آقا گفته‌اند: «ما منطق و استدلال داریم. حرف ما، نه فقط برای ملت خودمان، بلکه برای صدها میلیون مسلمان و غیرمسلمان در دنیا، قابل قبول است. چرا ما وقتی حرف منطقی داریم، از این که کسی حرفی بزند، آشفتگی و اضطراب نشان بدهیم؟ بله، هر حرفی را نباید بی جواب گذاشت. اگر خلاف هست، باید جواب داد؛ منتها از جاده ادب نباید خارج شد.» (۱۳۶۹/۲/۱۲)

